

Урок 5

Написання складних прикметників разом і через дефіс. Написання прізвищ прикметникової форми

Прізвище – мелодія віків, у котру вплелися перекази й легенди, розповіді й казки про добрих чарівників.

А.Коваль

Очікувані результати:

Після вивчення і закріплення матеріалів цього уроку ви зможете:

1. Поглибити знання щодо способів творення прикметників, зокрема про основоскладання ;
2. Зміцнити навички написання складних прикметників разом і через дефіс;
3. З'ясувати особливості творення прізвищ прикметникової групи;
- 4.Зміцнити навички правопису прізвищ прикметникової форми, пояснювати їх за допомогою правил.

1. Як ви розумієте епіграф до сьогоднішнього уроку?

2. Які способи творення прикметника ви знаєте?

Як ви зрозуміли з епіграфу до уроку, сьогодні ми поговоримо про написання прізвищ прикметникової групи. Але, перш ніж перейти до вивчення особливостей написання прізвищ, ми повинні розглянути особливості творення і написання складних прикметників.

1. Написання складних прикметників разом і через дефіс

Прикметники, які утворилися складанням двох і трьох основ, називаються складними, наприклад: **народногосподарський, промислово-торговельний, повітряно-реактивний, дослідно-показовий, інженерно-будівельний, англо-український.**

Для того, щоб розібратися, як пишуться ті чи інші складні прикметники, розгляньте таблицю нижче:

Складні прикметники пишуться	
разом	через дефіс

1) Якщо утворені від складних іменників, що пишуться разом: <i>лісостеповий</i> (<i>лісостеп</i>); 2) якщо утворені від сполучення іменника з прикметником: <i>народнопоетичний</i> (<i>народна поезія</i>); 3) якщо першою частиною є числівник, написаний літерами (<i>семиразовий</i> , <i>дев'ятиповерховий</i>)	1) Якщо утворені від складних іменників, що пишуться через дефіс: <i>генерал-губернаторський</i> (<i>генерал-губернатор</i>); 2) якщо утворені від двох, не підпорядкованих одне одному прикметників: <i>мовно-літературний</i> (<i>мовний і літературний</i>); 3) якщо першою частиною є військово-, воєнно-: <i>військово-морський</i> , <i>воєнно-патріотичний</i> ; 4) якщо означають відтінки кольорів або поєднання кількох кольорів в одному предметі: <i>блакитно-синій</i> , <i>темно-зелений</i> ; 5) якщо позначають назви проміжних сторін світу: <i>південно-східний</i> ; 6) якщо першою частиною є числівник, написаний цифрами (<i>7-разовий</i> , <i>9-поверховий</i>)
--	--

2. Написання прикметникових прізвищ

Українські прізвища передаються на письмі відповідно до вимови за загальними нормами українського правопису: *Заєць*, *Швець*, *Короленко*, *Коваль*.

Стосовно правопису прізвищ, що прийшли з інших мов, то загальна закономірність така: прізвища не перекладаються, їхня вимова передається українською графікою. При записі прізвищ українською мовою виділяємо такі основні правила:

и	
і	и
1) після приголосних (крім шиплячих і ц) <i>Пушкін</i> , <i>Мічурін</i>	1) після шиплячих і ц <i>Чичиков</i> , <i>Шилов</i>
2) на початку слова <i>Ісаєва</i>	2) <i>при- Пришвін</i> 3) <i>-ик-, -иц-, -ич-, -иЩ-</i> <i>Рудич</i> , <i>Новиков</i>
	4) якщо в українській мові є споріднені основи з и <i>Тихомиров</i> (<i>тихий</i> , <i>мир</i>) <i>Сидоров</i> (<i>Сидір</i>)
е	
є	е

1) коли в російській мові по- значається [йе] (на початку складу, після апострофа і м'якого знака) Єршов, Аляб'єв		1) після приголосних Лермонтов, Державін
/ч	2) після шиплячих, ц ір: -єв-, -єєв- Тютчев, Лазарєв, Плещєєв	
2) -єв-, -єєв- Голубєв, Рилєєв		
3) якщо в українських основах виступає і Рєпін (ріпа) Зєрєєв (звір)		
ё		
йо	ьо	о
на початку складу йолкін	в інших випадках Корольов	після ч, щ Горбачов

Питання для самоконтролю:

1. За допомоги якого способу творення утворилися складні прикметники?
2. Чи перекладаються іншомовні прізвища?
3. Закінчіть речення: «Матеріал цього уроку був легким/нелегким для вивчення, тому що...»

Після опрацювання теоретичного матеріалу та відповідей на питання для самоконтролю відпочиньте, виконавши вправи з фізкультхвилинки (руханки). Перевірте, чи все вам зрозуміло з даної теми уроку, переглянувши презентацію до заняття. За бажанням, для отримання додаткової інформації, перегляньте відеоурок.